

Učiteljski tovariš

Štanosko politiško glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveita«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Francišanska ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letna 60 Din. za inosostno 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list z ilustracijami. Oglaš po ceniku in dogovoru, davok posebej. Pošt. šif. rač. 11.153. Telefon 3113

ČUVAJMO JUGOSLAVIJO!

Za popolno narodno šolo

Izobrazba ni privilegij samo nekaterih slojev, marveč imajo pravico do osnovne in najpotrebnejše izobrazbe najširše plasti našega naroda. To stališče, ki naj nam bo edino merodajno, je zastopal tudi zakonodajalec, ko je prirejal zakon o narodnih šolah. Ta zakon namreč predvideva poleg štiriletno osnovne šole tudi štiriletno višjo narodno šolo.

Narodna šola je najvažnejša in tudi najpotrebnejša ustanova, ki daje narodu osnovno izobrazbo, ki pripravlja učence za vestne, verne in prave državljane, in tvori temelj vsej nadaljnji izobrazbi najširših plasti našega naroda. To načelo se sicer nečestokrat poudarja, in tudi mi vsi smo prepričani, da je temu tako. Toda v praksi se to načelo ne izvaja in v mnogočem se narodna šola zapostavlja, kar pa je očitno na škodo naroda kot celote. Ako je namen narodne šole nuditi celotnemu narodu osnovno izobrazbo, postaviti najsolidnejše temelje kulturnemu razvoju in vzgajati mladino v dobre državljane, tedaj je treba nuditi šoli vse pogoje, ki so ji potrebni, da bo mogla služiti svojemu namenu. Ako predvideva zakon osnovno in višjo narodno šolo, tedaj mora narod to tudi dobiti, ker mu je to nujno potrebno.

Vsi dobro vemo, da je le narod z večjo izobrazbo zmožen povzpeti se na višjo stopnjo kulture. Narodu je torej nujno potrebna izobrazba, potrebna čim večja izobrazba. Toda najširšim plastem našega naroda je dostopna le narodna šola. Le ta je po zakonu obvezna učilnica in izobraževalnica, ona je namenjena za vzgojo in izobraževanje celotnega našega naroda. Tudi je njen namen širiti prosveto med narodom, posredno in tudi neposredno s sodelovanjem z vsemi kulturnimi ustanovami za narodno prosvetevanje. Delokrog narodne šole je najširši, kajti ona je namenjena prav vsemu narodu, obvezna za vso šoli doraslo mladino. Nobena druga šola ne more nuditi vsemu narodu ono najnujnejšo osnovno izobrazbo kot jo nudi narodna šola.

Osnovna šola, ki traja samo štiri leta, ne more zadostiti vsem potrebam naroda po izobrazbi. V vseh državah zapadne Evrope je uvedena osemletna, v Nemčiji celo devetletna šolska obveznost. To so države storile zaradi tega, ker so uvidele, da je otroku potrebno tako dolga posejanje šole, da si pridobi vsaj on minimalno izobrazbo, ki je v današnjih časih potrebna za pravičen razvoj vsakega naroda.

Statistike našega šolstva izkazujejo, da ogromno število učencev, ki dovršijo štirirazredno osnovno šolo, ne prestopa v meščansko in srednjo šolo, a žalibož tudi ne v višjo narodno šolo. Kje je vzrok? Višjih narodnih šol imamo premalo, odnosno jih sploh nimamo.

Zakon o narodnih šolah pravi v § 7. Narodne šole so: Osnovne šole in višje narodne šole. In vendar nimamo vsega tega kar predvideva zakon, kajti primanjkuje nam naravnost velikansko število višjih narodnih šol. Te bi bile vsemu narodu dostopne in edino te bi lahko dale najširšim plastem našega naroda ono stopnjo izobrazbe, ki mu je nujno potrebna.

Tudi izvedba osemletne šolske obveznosti je mogoča edino na ta način, da vztrajamo na izvedbi šolskega zakona in zahtevamo osnivanje višjih narodnih šol povsod, kjer jih doslej še nimamo. V dravski banovini smo že pred vojno imeli izvedeno osemletno šolsko obveznost in zaradi tega smo lahko prilagodili v kolikor se je to prilagoditi dalo, naše višje organizirane šole šolskemu zakonu in jih spremenili v višje narodne šole. Toda edino dravska banovina ima izvedeno osemletno šolsko obveznost, a izvesti se mora v vsej državi, ker je to narodna potreba, ker to zahteva ugled države.

Ze od leta 1929. imamo šolski zakon in vendar se v pogledu snovanja višjih narodnih šol še ni skoraj nič ukrenilo. Ne zadostuje samo to, da so se prilagodile višje organizirane šole višjim narodnim šolam, potrebno je marveč, da se snujejo predvsem nove višje narodne šole in to tam, kjer jih doslej ni bilo. Potrebno je, da se začne z uvajanjem popolne narodne šole v vseh krajih naše države, da pridemo vsaj postopoma do osemletne šolske obveznosti. Osnovo za to nam daje zakon o narodnih šolah, a k temu so potrebni prvenstveno učni načrti. Sveda morajo učni načrti ustrezati prav vsem zahtevam narodne šole in sicer od enorazrednice do osmerazrednice.

Popolna narodna šola mora postati ideal vsega naroda. Dolžnost učiteljstva je, da se zanj zavzema, toda narodni zastopniki in vsi predstavniki države se morajo pobrigati, da bo stremeljenje učiteljstva, ki predstavlja v tem primeru nujno potrebo naroda po popolni narodni šoli, tudi realizirano. Zavedati se moramo, da nam nikakor ni v čast, ako zaostajamo po sorazmernem številu šol in po sorazmernem številu šolobiskujočih otrok celo za Madžarsko in Bolgarijo. Ta nedostatek bo odpravljen edino v primeru, da se

prične striktno izvajati šolski zakon iz l. 1929, in se osnuje potrebno število višjih narodnih šol ter uvede po vsej državi osemletna šolska obveznost, kot jo predvideva zakon.

Ako obetimo vsi nujno potrebo po popolni narodni šoli, se moramo zavedati, da se mora ta potreba naroda popularizirati, da jo moramo povsod in ob vsaki priliki poudariti, da ne smemo zamuditi nobene, niti najmanjše prilike, ki bi mogla stvari koristiti. Dejstvo je, da zaostajamo v pogledu šolstva za evropskimi narodi, in to dejstvo nas mora spodbujati k resnemu in stvarnemu prizadevanju za odpravo nedostatkov naše prosvete.

Če hočemo dvigniti kulturni nivo našega naroda, ako hočemo sodelovati pri akciji za odpravo tega nedostotka naše prosvete, ako hočemo biti pravi narodni učitelji, tedaj se moramo zavzemati za popolno narodno šolo. Zavzemati se moramo za popolno izvedbo osemletne šolske obveznosti, kot jo predvideva zakon. Ne pomagajo nam samo mniva določila posameznih zakonskih poglavij, ne zadostuje nam višja narodna šola v zakonu. Našemu narodu so potrebne učilnice in zaradi tega je naša moralna dolžnost, da povzdignemo svoj glas, da dobimo čim prej popolno narodno šolo.

— Ž.

Poklonitev učiteljstva iz dravske banovine na grobu blagopokojnega kralja Aleksandra I. Zedinitelja

Učiteljstvu dravske banovine!

Jugoslovensko učiteljsko združenje — sekcija za dravsko banovino — ekskurzijski odsek, javlja, da priredi v dneh 7., 8. in 9. decembra skupno potovanje na Topolo in Oplenac, da se pokloni svojemu blagopokojnemu Viteškemu kralju Aleksandru I. Zedinitelju. — Cena za vožnjo po železnici in z avtobusom tja in nazaj znaša 180 Din.

PROGRAM:

Odpotovali bomo iz Ljubljane 7. decembra zvečer s posebnim vlakom. Vlak se bo ustavil med potjo samo v Zidanem mostu, Brežicah in Zagrebu. Potujemo direktno do Mladencova, kamor bomo dospeli 8. decembra zjutraj. Od tu bo sledil prevoz z avtobusi do Topole. Na Oplenac, ki je oddaljen ca 10 minut, bo sledila skupna poklonitev. Popoldne se na isti način vrnemo do Mladencova in v Beograd, kamor dospemo 8. decembra zvečer. V noči od 8. na 9. decembra bomo prenočili v Beogradu. Nedelja 9. decembra je namenjena za ogled prestolice in njenih znamenitosti. Iz Beograda odpotujemo v nedeljo zvečer in bomo prispeli v Ljubljano v ponedeljek 10. decembra v jutranjih urah. (V bilobjav je spremenjen prvotni program, ki je bil objavljen v zadnji številki. »Učit. tovariš« in v »Jutru«.)

Kdor se bo udeležil potovanja, naj takoj pošlje 180 Din na naslov: Jugoslovensko učiteljsko združenje — sekcija za dravsko banovino v Ljubljani, Francišanska ulica 6. I. — Kdor se bo poslužil položnice št. 11.153 naj napiše na srednji del besede »Oplenac«. Obenem naj tudi sporoči, ali potrebuje prenočišče. Navede naj točno ime, priimek, klic in naslov. Prijav brez plačila se ne bo upoštevalo. Priplašene naj ne pozabi napisati na kateri žel, postaji, zgoraj navedeni bo vstopil.

Merodajne oblasti smo naprosili za dovoljenje odsotnosti in dopusta. Čas odhoda iz posameznih postaj bo še javljen. Navodila glede cen in snajnih prenočišč bodo dobili udeleženci v vlakcu (cena ca 10 Din).

Vsak prijaviteljenec bo dobil pravočasno navodila in legitimacijo. Čas priglasitve je do 1. decembra. Vendar pa prosimo, da prijavite udeležbo takoj in ne odlašate do skrajnega termina.

VSEM UPRAVITELJSTVOM NARODNIH ŠOL IN VSEMU UČITELJSTVU DRAVSKE BANOVINE

Učiteljstvo dravske banovine bo poneslo na grob blagopokojnega vladarja na Oplenac v dneh 7., 8. in 9. decembra svečano zaoblubo vseh otrok narodnih šol v dravski banovini, 180.000 podpisov mladine narodnih šol, ki izraža svojo prisego kot poslednje naročilo Viteškega kralja, je najlepša poklonitev,

Nedeljko Divac:

Organizacija naše prosvete

(Konec)

Pravilna ocena naše prosvetne organizacije se nikakor ne more izvesti, ako se to ne primerja tudi po banovinah. Ze pri osnovnih šolah lahko opazimo, take odnose: n. pr. dravska banovina je imela 1931. leta 1.152.596 prebivalcev in 828 osnovnih šol; drinska banovina 1.555.345 prebivalcev in 707 osnovnih šol; moravska banovina z 1.453.068 prebivalcev je imela 914 osnovnih šol, na zadnjem mestu je vrbaska banovina s svojimi 1.053.544 prebivalci in samo 354 osnovnimi šolami. Iz tega se jasno vidi, da z gostoto osnovnih šol prednjači dravska banovina.

Primerjava med učenci in številom prebivalstva pokaže sorazmerno še večjo razliko. Tako je imela dravska banovina 1931. l. vsega 138.011 učencev, a vrbaska vsega 47.150 učencev, dasiravno je razlika v številu prebivalstva samo za 49.052. Računano v stotinah: dravska banovina ima na 100 prebivalcev 12 otrok v osnovni šoli, drinska 7,3, dunavska 10,3, moravska 8,2, primorska 7,5, savska 10,3, vardarska 6,9, vrbaska 4,1, zetska 7,3. Ta pregled jasno kaže, da sta v tem pogledu na najslabšem vrbaska in vardarska banovina.

Da bi bila ta stran proučevanja popolna, primerjajmo tudi meščanske in srednje šole in videli bomo, da dobimo rezultate povsem odgovarjajoče onim, ki smo jih dobili za osn. šole. Tako je imela dravska banovina iz leta 1932. skupno v meščanskih in srednjih šolah 15.074 učencev (v meščanskih 6.037, v srednjih 8.737); savska banovina 24.334 učencev (v meščanskih 7.111, v srednjih šolah 17.223); vardarska banovina 2790 učencev (v meščanskih 113, v srednjih 1677); primorska banovina 6.373 učencev (v meščanskih 2.465, v srednjih 3.908); drinska banovina 9.255 učencev (v meščanskih 1.679, v srednjih 7576); zetska banovina 6.698 učencev (v meščanskih 754, v srednjih 5.944); dunavska banovina 18.617 učencev (v meščanskih 6.031, v srednjih 12.586); moravska banovina 5538 učencev (v meščanskih 138, v srednjih 5.400); vardarska banovina 7.042 (v meščanskih 1.001, v srednjih 6.041); uprava mesta Beograda z Zemunom in Pančevom 9.735 (v meščanskih 914, v srednjih 8.821).

Računano na 1000 prebivalcev jih obiskuje v dravski banovini meščanske in srednje šole skupno 13,2, v savski 8,9, in vrbaski

2,7, v primorski 6,9, v drinski 5,9, v dunavski 7,8, v moravski 3,8, v vardarski 4,5. Ako računamo za vso državo je pri nas obiskovalo leta 1932. na 1000 prebivalcev meščanske in srednje šole 7,5 prebivalca. Ker se je sedaj število učencev nekoliko povečalo, bo sedanje stanje približno 8,5, a največ 9 na 1000 prebivalcev. Iz tega primerjalnega pregleda po banovinah se vidi, da je tudi glede tega šolstva dravska banovina na prvem mestu s svojimi 13,2 na tisoč, a najslabše stoji zopet vrbaska banovina z 2,7 na tisoč prebivalcev. Ako se ve, da je dravska banovina v vsakem pogledu najnaprednejša v naši državi, tedaj smemo s popolno gotovostjo sklepati, da je prišla do tega stanja edino s šolo. To se sklada tudi z dejstvom, da so najnaprednejši oni narodi, ki imajo največ šol in pri katerih je prosvetna organizacija najbolje izvedena.

Da bi imeli neko relativno merilo z drugimi državami, naj omenim da obiskuje v mali Estoniji srednje šole 15,3 učenca na 1000 prebivalcev, a v Bolgariji obiskuje gimnazije in gimnazije skupno približno 26 učencev na 1000 prebivalcev. Slične primerjave z večino drugih držav Evrope, bi dovedle do rezultatov, ki so za nas negativni.

Konečno je potrebno pregledati tudi proračun, ki je namenjen za našo prosveto. Pri tem moramo priznati, da bomo opazili v njem precej velike izdatke. Ako pa primerjamo te izdatke z onimi, ki jih izdajo drugi napredni narodi, tedaj bomo opazili, da potrošijo drugi narodi še več, posebno v primerjavi s proračunskimi izdatki v drugih postavkah. Tako je naš proračun za prosveto dosegel l. 1931/32. največjo višino z nekaj nad 895.000.000 Din. Za leto 1933/34. je padel na nekaj nad 786 milijonov dinarjev, kar pomenja razliko od 109.000.000 Din. To jasno kaže, da se razvoj narodne prosvete zavira in se mora prenehati z zidanjem celo onih šol, ki jih še zelo mnogo rabimo, in to so osnovne in višje narodne, kakor tudi splošne šole za izobrazbo nad 4. razredom osnovne šole. Proračuna ministrstva za notranje zadeve in pravde sta se sorazmerno mnogo bolj povečala nego proračun prosvetnega ministrstva. S primerjanjem relativne višine med tema dvema proračunoma in proračunom prosvete se lahko opazi, da sta proračuna za notranje ministrstvo in ministrstvo pravde, posebno prvi, v večini drugih držav zapadne Evrope sorazmerno manjši nego proračun prosvetnega ministrstva. Pri nas je n. pr. proračun prosvete 1,3 krat večji od proračuna ministrstva notranjih zadev, a na Danskem, kjer je izobrazba naroda zelo visoka 2,4 krat večji, a zato je v Španiji, kjer znaša nepismenost še vedno do 45%, proračun ministrstva notranjih zadev za 1,3 krat večji od proračuna za prosveto. Iz tega se da sklepati, da je varnost in dober društveni red vsebovan največ v prosveti, in da sta društveni red in morala boljše zavarovana s prosveto nego s policijo.

Pri tem razmotrivanju ne bo brez pomena, če navedem kakšno je bilo stanje v predvojni Srbiji. Leta 1912. je bilo sorazmerje med proračunom prosvetnega ministrstva tako, da je bil proračun za prosveto približno 3,9 krat večji. Radi tega ni neosnovano sklepati, da je v teh okoliščinah ležal razlog, da je mala kmetijska predvojna Srbija pokazala ono veliko življenjsko moč v času balkanske in svetovne vojne.

Celokupno to dosedanje razmotrivanje je šlo za tem, da pokaže stvarno sedanje stanje naše prosvete, da odkrije njene absolutne in relativne napake, da utrdi nje relativno moč napram prosveti mnogih drugih držav, ker brez tega se sploh ne more ustvariti pravilne sodbe o pravem stanju naše prosvete, kajti nobena stvar se ne more meriti sama s seboj. Iz teh razmišljanj in razglabljanj se lahko jasno vidi, da so se naše prosvetne ustanove sicer razmnoževale in razvijale, ampak da smo še zelo daleč od tega, da bi bilo zadostno narodnim potrebam. Največja hiba je dosedaj v tem, ker je še precejšen del naših otrok, ki obiskujejo samo štiri razrede osn. šole, kar je za današnje razmere in potrebe društvenega in zasebnega življenja skrajno nezadostno in zaostaja mnogo za onim, kar obstoja gotovo pri vseh drugih narodih Evrope.

Nadaljnja slabost naše prosvetne organizacije je izražena v tem, ker je zelo neenako razvita v posameznih delih naše države. Tako smo lahko videli, da obiskuje v dravski banovini od 100 oseb 12 osnovno šolo, a v vrbaski banovini komaj 4,2 osebe. Nekoliko manjšo, ampak vendar znatno razliko opazimo tudi po drugih banovinah. In to ni samo pri osnovnih šolah. A te razlike ne bi smele obstojati, vsaj pri osnovnih in višjih narodnih šolah, ker to šolanje mora biti izvedeno v istem obsegu v vseh delih države. Pri ostalih vrstah šol lahko obstojajo in so razlike tudi potrebne v primeru z značajem kraja, ampak le v toliko, da je skupna prosvetljenost vseh delov naše države vendarle na isti stopnji.

Naj podam še mišljenje glede nekaterih opažanj. Prvič, niti pri šolah, ki jih imamo, ni izvedena končna redakcija učnih načrtov

in programov. Povsod primanjkuje navodil za izvedbo pouka, a nekateri učni načrti kažejo največje mero nedovršenosti n. pr. učni načrt za višjo narodno šolo. Brez navodil je težko in skoro nemogoče izvesti enoten pouk po učnem načrtu, ker učna snov podana v učnem načrtu je izražena čim najkrajše, kar mora biti in kot taka daje možnost, da jo vsakdo tolmači po svoje. Kot primer pogrešnega postopka naj navedemo novi načrt za osnovno šolo. Ko je bil lansko leto izdelan, je bil poslan gotovemu številu šol, da ga preizkusijo in utrdijo njegovo vrednost. Rezultat je bil seveda nepovoljen in neenak. Vzrok temu je iskati v okolnosti, ker je vsak učitelj tolmačil smisel načrta po svoje, ker pač ni bilo potrebnih navodil. Vse naše šole morajo glede programa in metode biti čim bolj prilagojene jasno začrtanemu smotru, n. pr. višje narodne šole in meščanske šole morajo biti tako organizirane, da dvigajo splošno narodno kulturo in da krepijo sposobnost našega naroda za praktično delo in življenje, do čim višje stopnje, vsaj do one stopnje, do katere so se dvignili že drugi narodi Evrope.

Šolsko vrtnarska razstava v Murski Soboti

Tukajšnji šolsko vrtnarski razstavi odbor si je nadel nalogo, da se pridruži sreski kmetijski razstavi ter pokaže delo učitelja vrtnarja in vzgojitelja naše bodoče generacije.

Šolsko vrtnarska razstava se je delila na 5 glavnih delov: 1. semenje in pridelki šolskih vrtov, 2. sadje, konserviranje in vkuhanje sadja, 3. šola in kmetijski pouk, 4. drevničarstvo, 5. čebelarstvo.

Šolsko vrtnarski razstavi odbor se je že v samem začetku postavil na stališče, da ni najvažnejše, kaj in koliko se prideluje na šolskih vrtovih, temveč pokazati v prvi vrsti kako se prideluje kvalitetno blago in kako se priteguje šolsko mladino k delu na šolskem vrtu in h kmetijstvu. V tem smislu se je tudi skušalo urediti ves oddelek ter v prvi vrsti pokazati poučno stran razstave, čemur se je skoraj v polni meri zadostilo. Ne more pa se reči da bi ne bili v šolsko vrtnarskem oddelku lepi eksemplari raznih pridelkov. Videli smo vse vrste zelenjave, sočivja, raznega sadja in spoznali, da so šolski vrtovi že danes precej napredovali ter se v njih najde razne pridelke, ki se kmalu udomačijo po vrtovih kmetijskega prebivalstva. Učitelj mora gledati, da na šolskem vrtu vedno uvaja kaj novega, da poskuša in po dobrem spoznavanju razširi med kmetijsko prebivalstvo. Takšen šolski vrt je res potem pravo učilo šolski mladini in domačemu prebivalstvu.

S semeni so naše šole že precej dobro založene, ter je vsak lahko našel mnogo takega, česar nima doma. Vzgoja semena je posebna panoga, s katero je treba mladino temeljito seznaniti, da se ž njo v življenju s pridom okoristi.

Zelo pestro sliko je podalo vkuhanje in konserviranje sadja in zelenjave ter razni brezalkoholni sadni sokovi. Posamezne šole so naravnost tekmovali, da so pokazale razne svoje umetnosti. Konserviranje je med našim narodom še precej neznano, zato je potrebno, da tudi to stran uporabe pravilno spozna.

Tudi koncentracijski pouk na šolah je bil pri razstavi v precejšnji meri upoštevan, posebno zelo lepo in bogato so bile zastopane posamezne šole, dočim smo zopet opazili, da mnogo šol ne posveča dovolj pažnje temu nad vse važnemu oddelku. Vsak podeželski učitelj se mora zavedati, da živi na kmetih in da je baš kmetijski pouk in vse kar je z njim v zvezi zelo važen za našega kmetijskega otroka,

Srednja šola bi morala imeti kot pri drugih narodnih v glavnem nalogo pripravljati za višjo izobrazbo, a to bi moglo veljati pri nas samo za višjo srednjo šolo, kajti pri pomankanju zadostnega števila višjih narodnih in meščanskih šol mora nižja srednja šola služiti kot splošna narodna šola, kar se pri nas prav za prav že izvaja. Učencem iz meščanskih šol in iz višjih narodnih šol se mora omogočiti, ako ne vsem, vsaj onim, ki kažejo nesporno nadarjenost, da bi mogli prestopiti tudi v srednjo šolo radi nadaljnjega šolanja. V Nemčiji obstoja posebna vrsta srednje šole, takozvana Aufbauschule, v katero prestopajo odlični učenci iz višje narodne šole, ko jo dovršijo, da se na ta način usposobijo za višje šole. Osnovanje take šole je povzročila želja omogočiti odličnim učencem iz najširših plasti naroda, da s prestopom v višje šole tudi oni doprinesejo k dvigu nemške kulture na čim višjo stopnjo. Vem, da ni potrebno kopirati drugih primerov, ampak služijo naj nam le v pouk. To delajo tudi najnaprednejši narodi in sicer oni še največ in zaradi tega ne vidim razloga, da bi mi od tega bežali.

ki se bo v bodoče kretal na svojem polju in izrabljati to, kar mu je nudila šola.

Dasiravno imamo v srezu že precejšnje število kmetijsko nadaljevalnih šol, vendar smo pogrešali, da se posamezne še niso povspele tako visoko, da bi tudi ob razstavi pokazale uspehe svojega dela, če prav so posamezne zelo dobre in imajo predavatelje strokovnjake. Istotako so se vršili v srezu razni kmetijski tečaji, ki so bili po raznih poročilih zelo dobro obiskani, vendar pa o njih nisem našel nobene statistike, vem pa, da tudi pri teh učiteljsko prav pridno sodeluje. V srezu imamo tudi že dve leti potovalno gospodinjstvo šolske kmetijskega oddelka, ki je v teku dveh let vzgojila precejšnje število dobrih bodočih gospodinj, tudi o delu te šole ni bilo nobenih statističnih podatkov, ki bi nam nudili lep vpogled o delu naših gospodinjstev učitelje. V bodoče bo treba tudi to stran razstave spopolniti.

Šolske drevnice ne smatram za vir dohodkov učitelja drevničarja ali šolske občine, temveč za šolsko učilo. Šolska drevnica mora pokazati otroku v primerni množini vse letnike, otrok pa mora videti v šolski drevnici svoje delo, le tako ga vzgojimo za dobrega vrtnarja in sadjarja.

Kdor se je hotel o drevničarstvu kaj poučiti, je to lahko storil v tem oddelku. Bili so divjaki, vse vrste cepljenja, priprava cepilne smole, obrezava korenin, pravila in nepravila, razne bolezni, škodljivci, vzorna drevesa itd. Dotičnik, ki je gledal z odprtimi očmi, je videl in spoznal poučno stran tega oddelka. V zvezi s tem so bila razstavljena tudi razna protisredstva, ki so oddelek spopolnjevala.

Naša učna travišča so bila zelo dobro zastopana. Bili so tudi lepi modeli šolskih vrtov, poslopji, resnični in vzorni načrti šolskih vrtov. Slike otrok pri delu, slike šolskih poslopij, lepega pritičnega drevja, cvetličnih nasadov i. dr. so služile v okras in pokazale notranje delo šole, ki ga na razstavi ni mogoče drugače pokazati.

Čebelarstvo se v srezu zelo lepo razvija, kar je pokazal čebelarški oddelek, ki je bil zelo skrbno pripravljen. Videli smo razne vrste panjev. V srezu prevladuje Neusser. Razen tega smo videli naš Znidaršičev panj, srednji in veliki »bocanati«, ki pa se obnese le ob zelo dobrih letinah. Šolski panj šol. upravitelja Tratnjeka, ki ga je sam sestavil, je plod praktičnih izkušenj tukajšnjega čebe-

larstva. V tem oddelku smo tudi videli razne vrste panjev, od primitivnega prvega panja ter prvotnega koša in take, ki so ljubiteljem v zabavo. Razstavljene so bile tudi razne vrste medu, z medom vkuhanu sadje in pecivo ter je tako prišla do veljave praktična uporaba medu. Oddelek je bil popoln, ker so bile v njem tudi razne čebelarске priprave orodja in zelo nazorno narisane slike o življenju čebel. Prekmurje je za čebelarstvo prav ugodno, žeteli pa bi bilo, da bi prišlo kmalu tudi v čebelarstvu do enotnega sistema.

Prvi dan je bila tudi perutninarška razstava in to v prvi vrsti rjave štajerske kokoši. Bilo je razstavljenih 13 družin in to od kmetov in s šolskih dvorišč. Videli smo prav lepe eksemplare, kateri so potemci iz rejskega središča kmetijske šole v Rakičanu in šol. upravitelja Skaliča. Štajerska kokoš je v srezu že zelo razširjena, naloga obeh postaj pa

je, da odgojita našemu kmetu vsestransko odgovarjajočo kokoš zlasti glede teže jajc in nesnosti. Žeteli bi bilo, da bi tudi ostala šolska vodstva začela z nesno in ostalo kontrolo ter bi na ta način prišli do zaželenih uspehov in tako najbolj koristili našemu malemu kmetu.

Upamo, da bo prihodnja razstava pokazala še veliko več, da se bodo pomankljive strani izboljšale. Razstava je bila v največje zadovoljstvo vseh, bila je prva kmetijska in šolsko vrtnarska razstava v Prekmurju in pokazala, da je Prekmurje res mala žitnica naše banovine. Učiteljstvo je pokazalo svoje delo, ki ga vrši tiho in skromno med narodom, da poleg nacionalnosti tudi gospodarsko dvigne našega kmeta. Vsemu razstavnemu odboru lahko odkrito čestitamo.

Velmar Jože.

Splošne vesti

DRŽAVNI PRAZNIK — UEDINJENJE

bomo praznovali letos na naših šolah prav posebno izbrano, da v dejanju izpolnimo sve-to naročilo blagopokojnega kralja Aleksandra I. Zedinitelja.

Vse učiteljstvo narodnih šol se bo prav posebno zbrano pripravilo na proslavo tega zgodovinskega dne.

Mladina naj prav ta dan občuti in spozna veličino zgodovinskega dogodka, ko nas je naš blagopokojni kralj Zedinitelj združil in povezal vse brate v enotno in nerazdružljivo državo. Naša mladina naj spozna veličino in ljubezen umirajočega kralja, ki je še v smrt-nih težavah mislil na nas in Jugoslavijo.

Čuvstva radosti nad našim osvobodjenjem in našim uedinjenjem se bodo zlivala z boljo nad kruto izgubo Tvorca našega osvobodjenja in uedinjenja in nam ponovno in neizbrisno vtisnila v dušo sveto naročilo: »Čuvajte Jugoslavijo!«

Po češkoslovaških šolah bodo po odredbi ministra za prosveto prav posebno svečano praznovali naš državni praznik 1. decembra. »Vestnik« prosvolnega ministrstva bo objavil navodila za primerna predavanja in vire za predavanja, ki se nanašajo na praznik našega Uedinjenja.

Učiteljska služba za Nemčijo. Prosv. odd. kralj. banske uprave nas obvešča, da se namerava otvoriti v Gladbecku v Nemčiji (kjer živi večje število naših izseljencev) izseljeniška šola. Za to šolo bo potrebna moška učna oseba, ki se bo obenem posvetila tudi odraslim v kulturno-prosvetnem oziru. Prednost bodo imeli učitelji-sokolski prosvetarji in pevovodje.

Poleg rednih dohodkov brez stanarine in kuriva, ki jih prejema kot tuk. državni uradnik, bo učitelj prejemal še mesečnih 2000 Din honorarja, tako da mu bo materialna eksistenca zagotovljena.

Interesenti za to mesto naj se javijo na prosv. odd. kjer dobe tudi podrobnejša pojasnila.

Podružnica Učiteljske knjigarne v Mariboru se je preselila v palačo banovinske hranilnice

Vzgojni domovi in pouk v prirodi

Dr. Franjo Higy-Mandić — kolekcija »Nova pedagogika«, založba Minerva, Zagreb.

Založba Minerve v Zagrebu si je postavila važno nalogo, da seznani širši krog čitateljev s problemi nove pedagogike. Izdala je doslej več zvezkov odličnih in res sodobnih pedagoških razprav, ki so po vsebini in obliki, a tudi po nizki ceni vsakomur dostopne.

V zvezi o »Vzgojnih domovih in pouku v prirodi« govori prof. pedagogike dr. Mandić o prirodnem, zdravem, živem in življenjskem, za naše pojme nešolskem vzgajanju in izobraževanju mladine v gozdnih in poljskih šolah ter v podeželskih vzgajališčih. Pisatelj se je mnogo časa posvečal studiju pedagoške teorije in prakse v inozemskih kulturnih centrih (v Ameriki, Švici, Nemčiji) ter si pridobil bogatih in plodnih pedagoških izkušenj, znana pa mu je tudi obširna pedagoška literatura. Tako odpira njegova razmeroma kratka razprava čitatelju široke vidike po sodobni pedagoški problematiki.

S kratkimi, jedrnatimi označitvami prikaže važnejše pedagoške smeri sedanosti ter razvije v nekaj potezah cel historijat vzgoje pod vidom prirodnosti. Zanimiv in bogat je material, obdelan pod naslovom »Vzgojni domovi po deželi«, ki nam odpira pogled v zasebne institucije podeželskih vzgajališč, ter nas seznaja z ustanovitvijo poedinih zavodov, z izrazitimi osebnostmi širokih, svobodnih koncepcij in toplega pedagoškega čuvstva. (Dr. Reddie, Lietz, Geheeb i. dr.) Pisatelj razkriva glavne motive za ustanavljanje teh vzgajališč, navaja cilje, ki jih želijo doseči, načela, ki jim sledijo, in sredstva, s katerimi se približujejo smotru: vzgoji zdravih svobodnih, socialno čutečih ljudi močne volje in značaja. (Življenje na prostem in v stiku s prirodo, koedukacija, resnična življenjska zajednica gojencev in vzgojiteljev,

socialna enakopravnost med člani, delo in odgovornost, samouprava mladine itd.) Dalje uvaja razprava v razumevanje in pravilno ocenjevanje gozdnih in poljskih šol ter daje pregled teh šol po vsem svetu. Iz pregleda razvidimo, da prednjačita v organizaciji zdrave, prirodne vzgoje na prostem Amerika in Francija, ki ima celo »Ligo za vzgojo dece na zraku«.

Za nas je brezdvomno najzanimivejši in najvažnejši tisti del knjžice, ki govori o gozdnih šolah v zagrebškem Tuškancu, o naši prvi in doslej edini samostojni šoli na prostem (zasilnih nadomestnih šolskih institucij pri zdraviliščih za bolno, predvsem tuberkulozno mladino ne moremo smatrati za prave šole v prirodi). Osnov jo je pisatelj sam za slabotne in slabokrvne otroke, ki jih ima Zagreb kot vsako večje mesto izredno mnogo. Z zdravniško statistiko dokazuje dr. Mandić, pionir gozdnih šol v naši državi, potrebo vzgajanja in izobraževanja na svežem zraku in v zdravi prirodni okolici ter jo tudi psihološki in pedagoški utemeljuje kot edino pravo in resnično življenjsko, delovno šolo. Na kratko prikaže metodo dela na prostem, lahko in prirodno v izvajanju načela samodelavnosti in nazornosti ter skicira zdrav otrokov razvoj v veselim delu in v živahnih igrah na solcu in zraku, v pomladnem zelenju kot v belem zimskem razpoloženju prirode, ki je nazboljši prijatelj vdrnih in zdravih otrokovih dni.

V zaključni besedi poudarja pisatelj pomno živno potrebo in profilakso-zdravstveno važnost šol na prostem ter obljublja za slučaje ustanavljanja takšnih zavodov pomoč in nasvete zagrebškega »Društva za podizanje in unapredjenje šumskih narodnih škol«.

Končujem z njegovimi besedami: »Očuvajmo mladost tuberkuloze in pomagajmo vzgojiti domovini zdrav in veder jugoslovenski naraščaj«.

Anica Černejeva.

Knjižni dar Slov. Šol. Matice za leto 1934.

Kot vsebina letošnjim publikacijam se nahajajo v Učiteljski tiskarni tile rokopisi:

1. Pedagoški Zbornik (120 str.) — bo prinesel: a) In memoriam f. Kralja Aleksandra. b) O temeljih državljanske vzgoje. (K. Ozvald — načelno zamišljena razprava). c) Kakšno vzgojo zahteva gospodarstvo od sodobnega človeka? (Dr. St. Gogala — od SSM nagrajen spis). d) Žena in nje pomen v celoti sedanje kulture. (Iva Šegula — neke vrste filtrat in sinteza misli, ki so jih spravile na dan diskusije pri delu v pedagoškem seminarju na ljubljanski univerzi v prošlem semestru). e) Otrok in knjiga. (M. Senkovič — dobro poraben donesek za vsak dan pedagoškega praktika). f) O »vzornem« otroku. (Milica Stupan — adlersko usmerjen individualno-psihološki motiv). g) Moji spomini iz prejšnjih let. (Dr. Janko Bezjak — naš pedagoški veteran-trpin zanimivo poroča o svojem študijskem potovanju pred vojno).

2. Geografija sodobne Evrope. Spisal dr. Valter Bohinc. — To bo vseskozi večše, zanimivo in tudi živo, v jedrnatem jeziku pisana geografija, kakor je doslej še nismo imeli. V marsikaterem pogledu bo nam Bohinčev priročnik pravo — odkrivanje Evrope. Letos izide I. obči del (120 str.). A že tukaj bo se podrobneje obravnavala Jugoslavija. Knjiga bo umetniški in tudi zelo bogato ilustrirana. Sledila bosta najbrž še dva dela, da bo to vsega skupaj kar zajetna knjiga (do 360 str.). Na koncu bo imela stvarni register in bo navajala najvažnejšo strokovno literaturo.

3. Hessenovo delo »Petnajst let sovjetske pedagogike« ne more letos iziti zavoljo ne-

predvidenih težkoč. Na mestu njega prejmejo naročniki Ozvaldovo knjigo »Prirodoslovna in duhoslovna smer psihologije s pedagoškega vidika« (70 str.). Avtor v razumljivi obliki pojasnjuje, da za pedagoške potrebe in zahtevke ne zadostuje prirodoslovno usmerjena »šolska« psihologija in tudi ne samo duhoslovna psihologija, ki sedaj čedaljebolj opozarja nase, ampak da je treba sinteze iz obojane smeri. Knjigi bo dodan bogat seznam najaktualnejše stvarne literature za nadaljnji študij.

In tako Slov. šolska matica letos svojim naročnikom in naročnicam pripravlja do 320 strani kvalitetnega beriva za borih 30 Din. Več pač odbor v teh suhih časih ni mogel storiti.

A kaj je storil drugi del tistega »kolektiv«, pod katerim si predstavljamo konkretni lik SSM? Ali jasneje: kako je z našimi naročniki in naročnicami?

No, ta pesem je precej žalostna. Rokopisi so malone dokonca postavljeni in tiskarni se opravičeno hujuje, češ, da ji svinec brezplodno leži v našem »stavku«. S te mrtve točke pa društveni odbor ne more in ne more — ker od dne do dne čaka na naročnino, da bi se vendarle že dala definitivno določiti naklada letošnjih knjig. Kako neki naj sicer izidejo pred božičem!

»Naročnina« — to je ko pelin grenka beseda v poslovanju Slov. šolske matice. Pa tudi ne preveč svetlo poglavje v knjigi naše pedagoške kulture! Kaj ni premočna zavest, da na pr. naši šolniki na zelo vidnih mestih niso naročniki SSM? A tudi tiste, ki nam sicer zvesto stojijo ob strani od leta do leta, prosimo za blagohotno uvaževanje, da — dvakrat dá, kdor hitro dá.

Odbor Slov. šolske matice.